

«طرح تربیت کارشناس پاسخگوی دینی در حوزه اعتقادات»

دوره مقدماتی

تهیه و تنظیم

کارگروه تربیت کارشناس پاسخگو

1399

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

مقدمه

اندیشه و تفکر در ساختار وجود آدمی بارزترین وجه ممیز او از دیگر موجودات است. سخن گفتن نیز از لوازم این بعد وجود انسان است و به همین دلیل وی را حیوان ناطق نام گذاشته اند. بعید است کسی با کمترین تورق و تامل در متون دینی اسلامی به جایگاه عالی اندیشه‌ورزی و حرمت والای اندیشمندان در منظر قرآن و روایات پی نبرد^۱. در همین راستا است که هرگونه کوشش برای تعمیق ساحت اندیشه، تلاشی انسانی و دینی می باشد. روشن است که چنین تلاشی با حرکت و پی‌جویی مستمر برای روبرو شدن با عرصه های نو از مسیر طرح سوال و پرسش ممکن خواهد بود؛ زیرا کسی که سوال و مساله ندارد حرکت برای کشف و دریافت پاسخ نیز نخواهد داشت. پس می توان مدعی شد که طرح سوال و پرسشگری نقطه عزیمت و مبدا جهش فکری بوده که با پاسخگویی به آن، کمال مطلوب خود را خواهد یافت. پرسشگری و پاسخگویی به نحو توأمان دارای ارزش بوده و به همین دلیل نیز مورد تاکید شرع منور می باشد. بیان شریف نبوی(ص) رحمت الهی را شامل کسانی می داند که طرح پرسش می کنند^۲ و از سوی دیگر، در بیان امیرالمومنین(ع) وظیفه خطیر پاسخگویی گوشزد می شود که خداوند پیش از آنکه از نادانان برای یاد گرفتن تعهد گرفته باشد از اندیشمندان برای آموختن و یاد دادن قول گرفته است^۳. سیره عملی پیامبر اسلام و ائمه اطهار علیهم السلام در عهده دار شدن امر پاسخگویی و نیز تربیت شاگردان مختلف در عرصه دفاع عالمانه از مکتب، خود تجسم عینی صحت نکات پیش‌گفته در این رابطه می باشد. از همین رو عالمان دینی از دیرباز، وظیفه تبیین و دفاع و پاسخگویی به سوالات دینی را از جمله وظایف مسلم خود می دانسته‌اند. نام اندیشمندانی چون خواجه نصیر، علامه شرف الدین و شهید مطهری و دیگر بزرگانی همچون امام خمینی با تالیف کتاب کشف الاسرار در حافظه تاریخ و صفحه علم الهی ثبت و برای حوزه های علمیه غرور و افتخار است. پاسخگویی در عصر جدید که عرصه ابزارهای نوین و شبهات نو است بسیار تخصصی تر شده و چشم انداز گسترده تری از فعالیت را پیش روی حوزه های علمیه

---

1. مجادله، آیه 11؛ انفال، آیه 22؛ فرقان، آیه 44؛

آل عمران، آیات 65 و 191؛ اعراف، آیه 169؛ هود، آیه 51؛ انبیاء، آیات 10 و 67؛ صافات، آیه 13، روم، آیه 8؛ زمر، آیه 9 و 18؛

2. تحف العقول، ص 34: العلم خزائن و مفاتیحه السؤال فاستلوا یرحمکم الله.

3. نهج البلاغه، حکمت 478

و عالمان آگاه گشوده و در عین حال وظیفه ایشان در این رابطه را سنگین تر نموده است: «ابزارهای رسانه ای پیشرفته و فراگیر، امکان بسیار خطرناکی را در اختیار کانون های ضد معنویت و ضد اخلاق نهاده است و هم اکنون تهاجم روزافزون دشمنان به دل های پاک جوانان و نوجوانان و حتی نونهالان با بهره گیری از این ابزارها را به چشم خود می بینیم»^۴. حجم زیاد سوالات دینی و تولید انبوه شبهات که قابل مقایسه با گذشته نمی باشد و نیز گستره بسیار شبهات که در عرصه محدودی باقی نمانده نشان دهنده کوشش های سازمان یافته و هدفمند است و بر همین مبنا به نظر می رسد که تلاش های فردی و اکتفا به توانایی های علمی و مهارتی فراهم آمده از این طریق، در عین راهگشا بودن کافی نمی باشد. همین نکته است که مقام معظم رهبری را به مطالبه جدی از حوزه های علمیه نسبت به راه انداختن نهضت پاسخگویی به سوالات و شبهات دینی واداشته است.^۵

ظرفیت حوزه های علمیه و دانشگاهی در کشور، با دارا بودن صدها کارشناس متخصص و با تجربه در رشته های مختلف دینی، سرمایه غنی و کم نظیری است که می تواند در راستای مطالب پیش گفته نقش جدی و بی بدیل ایفا کند. در این راستا به همت کارگروه تربیت کارشناس پاسخگو با عضویت حجت الاسلام علی احمدی امین (ریاست کارگروه)، حجت الاسلام حسین صادقی (دبیر کارگروه)، حجت الاسلام علی تقی خاکی و دکتر مجید احسن به این امر مهم اقدام شده و با تشکیل جلسات متعدد، طرحی به شرح ذیل تحت عنوان «طرح تربیت کارشناس پاسخگو در حوزه اعتقادات؛ دوره مقدماتی» تنظیم گردید.

تعریف دوره آموزشی:

دوره مقدماتی تربیت کارشناس پاسخگو در حوزه اعتقادات با محوریت روش شناسی پاسخگویی به شبهات اعتقادی مشتمل بر سرفصلهای مهارتی و محتوایی

اهداف دوره:

---

4. مقام معظم رهبری، بیانیه گام دوم انقلاب

5. همو، بیانات در اجتماع بزرگ مردم قم، 1389/07/29

- تبیین روزآمد اندیشه دینی در جهت پاسخگویی به سوالات بنیادین اعتقادی و دفع و رفع شبهات در این رابطه
- تلاش برای تقویت و عمق بخشی مهارتی و محتوایی و فراهم آوردن زمینه رشد جامعه هدف طرح در راستای دفاع مستدل، همه جانبه و روزآمد از مبانی فکری و آموزه های اعتقادی
- بهره گیری از ظرفیت غنی و انتقال تجارب انباشته کارشناسان در عرصه پاسخگویی به سوالات اعتقادی
- تقویت نگاه تخصصی به امر پاسخگویی به سوالات دینی
- آموزش مهارتها و شیوه های پاسخگویی به سوالات دینی
- آموزش مهمترین و کاربردی ترین اندیشه های اعتقادی با رویکرد پاسخگویی
- همکاری با دیگر مراکز مرتبط به منظور پیشبرد اهداف

ضرورت دوره:

با توجه به گسترش شبهات اعتقادی و عرصه متنوع القای آنها و نیز تنوع مخاطبین آنها، پاسخگویی به سوالات دینی به عنوان یک تخصص می باشد که انتظار می رود آموزش های لازم در رابطه با آن به تمامی کسانی که ممکن است در معرض پاسخگویی به سوالات دینی قرار گیرند صورت پذیرد.

طول مدت دوره:

طول مدت دوره در سطح مقدماتی 84 ساعت می باشد که در سرفصلهای مهارتی و محتوایی ارائه شده و به صورت کارگاهی اجرا می گردد.

تبصره 1: ذکر این نکته لازم است که در پایان برخی عناوین کارورزی توسط استاد مربوطه صورت خواهد گرفت و در پایان نیز یک کارورزی نهایی انجام خواهد شد. مجموع دوره کارورزی بیش از 6 ساعت نخواهد بود و به طول زمان دوره اضافه می شود.

تبصره 2: با توجه به متفاوت بودن جامعه هدف و مخاطبین طرح، متناسب با نیازهای ایشان ممکن است برخی از عناوین دوره با تصویب کارگروه و مسئولین جامعه هدف ارائه نگردد یا تغییراتی پیدا کند.

جامعه هدف دوره

مخاطبین دوره تمامی کسانی هستند که در معرض پاسخگویی به سوالات و شبهات اعتقادی بوده و یا از آنها انتظار می رود که باشند. طلاب و روحانیون فعال در عرصه تدریس، تبلیغ و مراکز تخصصی حوزه، اساتید دانشگاه، ائمه جمعه و جماعات، معلمان، نخبگان و فعالان دانشگاهی، مربیان حلقه های صالحین و دیگر کسانی که شایسته و بایسته است که از این آموزشها برخوردار شوند از جمله کسانی هستند که در حوزه مخاطبین و جامعه هدف این دوره قرار می گیرند. البته بسته به سطح مخاطبین، سطح ارائه عناوین دوره متفاوت خواهد بود.

عناوین دروس و مجموع ساعات آموزشی:

دروس این دوره آموزشی در سطح مقدماتی دارای دو بخش مهارتی و محتوایی می باشد. در حوزه مهارتی تاکید بر آموزش شیوه های مختلف پاسخگویی و مهارتهای لازم در این رابطه می باشد. برخی از این مهارتها عام بوده و اختصاص به یک کارشناس پاسخگویی اعتقادی ندارد اما ناظر به حوزه اعتقادات طرح خواهند شد و برخی دیگر از آنها به طور خاص معطوف به نیازهای یک پاسخگویی اعتقادی است. در حوزه محتوایی نیز هدف، کسب توانایی در ارائه پاسخ مطلوب در مسائل مختلف اعتقادی است. آموزش اعتقادات در این دوره مطابق با آموزشهای مرسوم نبوده بلکه با رویکرد پاسخگویی ارائه می گردد.

جدول عناوین و میزان ساعت آموزشی دروس مهارتی		
ردیف	عنوان درس	میزان ساعت آموزشی
1	مهارت های ارتباط موثر در پاسخگویی اعتقادی	3
2	مخاطب شناسی	3
3	تفکر انتقادی و شناخت مغالطات در حوزه اعتقادات	3
4	مهارت های ارائه پاسخ مطلوب	3
5	اخلاق پاسخگویی	1

2	آسیب شناسی پاسخگویی	6
15 ساعت	مجموع ساعات آموزشی	

جدول عناوین و میزان ساعت آموزشی دروس محتوایی		
ردیف	عنوان درس	میزان ساعت آموزشی
1	آشنایی با منابع، سامانه‌ها و مراکز پاسخگویی به سوالات دینی	3
2	گونه شناسی سوالات و شبهات دینی	2
3	آشنایی با جریان های تولید کننده شبهات	2
4	معرفت شناسی	4
5	گونه شناسی ادله اثبات خدا	2
6	اقسام توحید، دیدگاهها و شبهات	4
7	مساله شر و تعارض های الهیاتی آن	3
8	هدف خلقت و معنای زندگی	3
9	جهان شناسی علمی و لوازم الهیاتی آن	3
10	انسان شناسی	2
11	معاد و جاودانگی	3

3	نیاز بشر به دین	12
2	وحی و تجربه دینی	13
2	عصمت، رویکردها، ادله و شبهات	14
3	قرآن، اعجاز، تحریف و شبهات	15
2	خاتمیت و جهانی بودن اسلام	16
2	امامت و چالشها	17
2	قیام عاشورا و شبهات آن	18
4	شبهات وهابیت	19
3	مهدویت	20
2	فلسفه اخلاق	21
4	احکام و حقوق اسلامی و چالش ها	22
4	حقوق زنان در اسلام	23
3	ولایت فقیه	24
2	عرفان های کاذب و معنویتهای نوظهور	25
69ساعت	مجموع ساعات آموزشی	